СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 95. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 25. квітня, 1928. VOL. XXXVI. No. 95. Jersey City, N. J., Wednesday, April 25, 1928. THREE CENTS.

РАТУНКОВИЙ ЛІТАК НАРЕШТІ НАСПІВ ДО ҐРІНЛІ АЙЛЕНДА

ЗА КІЛЬКА ДНІВ СПОДІЮТЬСЯ ПРИЇЗДУ „БРЕМЕНА" ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

МОРЕЙ БЕЙ, Квібек, 23. квітня. — Нарешті наспіла з Ґрінлі Айленда вістка, що ратунковий літак, везучий всякі причандали, потрібні до направи „Бремена", вже туди наспів. В короткім часі сподіються вилету „Бремена" в дальшу дорогу до Злучених Держав.

Перебуваюча тут панна Юнкерс, дочка інжинера-будівничого „Бремена", каже, що телеграма не подає, які ушкодження відніс „Бремен" та як довго потреває направка літака. Вона сподіється, що не довше трох днів. Від часу прибуття летунів на Ґрінлі Айленд уже минуло десять днів.

Американський летун Бенет, що вибрався був на ратунковім літаку на допомогу „Бременови", але мусів задержатися тут через недугу, має подвійне запаленне легенів. Його життя піддержують киснем.

НЕСПОДІВАНИЙ ПОВОРОТ СПРАВ У НІКАРАҐВІ.

САНДІНО ДОБУВ АМЕРИКАНСЬКУ ЗОЛОТУ МАЙНУ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 23. квітня. — Авґустіно Сандіно, провідник нікараґванських лібералів, котрий від кількох днів пропав був так, що американські маринарі не знали, де він дівається, нарешті виринув несподівано в другій стороні Нікараґви, а саме в околиці Прінсапольки, де він захопив американську копальню золота та взяв у полон 5 американських робітників, у тому числі двох інжинерів.

Прінсаполька лежить у північно-західній части Нікараґви й дорога до сеї околиці з того місця, де в послідне Сандіно побував, лежить через довгий та прикрий гірський ланцюх. Дорогу сю міг Сандіно відбути тільки по впертих і тяжких маршах.

Властителі копальні, довідавшися про сей напад Сандіна, сейчас віднеслися до Келоґа з просьбою о ратунок. Вони кажуть, що за послідних кілька літ вони вложили в поправки копальні півтора міліона долярів, і якби так Сандіно знищив нові водопроводи, тепер заведені, то копальня не моглаби працювати через які два роки.

ПИТАННЄ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ В СЕНАТІ.

СЕНАТОР БЛЕЙН ПРОТИ ПІДДЕРЖУВАННЯ ГРІШМИ МАРИНАРІВ.

ВАШИНҐТОН, 23. квітня. — У сенаті велася через пять годин горяча дебата над внесеннем републиканського поступового сенатора з Вискансина, Блейна, щоби конґрес не визначував гроша на піддержуваннє американської інтервенції в Нікараґві.

Після сього внесення американські маринарі малиби вийти з Нікараґви дня 25. грудня сього року, до якого малиби покінчитися вибори в Нікараґві. На домагання сенаторів Блейн змінив сю дату на день 1. лютого слідуючого року, як се пропонував сенатор Бора.

ДОНОСЯТЬ ПРО ПОШЕСТЬ ДІТОЧОЇ ХОЛЄРИ.

7 ДІТИЙ МАЛО ВМЕРТИ НА ПОШЕСТЬ В ОДНОМУ ДОМІ.

БЕЙОН, Ню Джерзі, 23. квітня. — Місцева лікарська рада ствердила, що в одному домі для приміщення робітничих дітий померло послідними днями 7 дітий на остру ґастроентерітіс або так звану немовлячу холеру. В тому самому домі лежить ещ тепер 9 других дітий, хорих на ту саму недугу, з того 5 небезпечно.

Лікарі кажуть, що причиною недуги були звичайно злі санітарні умови та кепська пожива.

БОРОТЬБА МІЖ ФАБРИКАНТАМИ ЦИГАРЕТОК.

НАСЛІДОК — ЗНИЖЕННЄ ЦІНИ НА ПАПІРОСИ.

НЮ ЙОРК, 23. квітня. — Наслідком завзятої боротьби між кількома англійськими та амеирканськими продуцентами папіросів обі сторони почали знижати ціни. Знижуванне цін уже дійшло в деяких случаях до подробичних купців і сі теж стали вже продавати папіроси по знижених цінах. Відноситься се передовсім до Кемел, Честерфілд та Локі Страйк.

ФОТОҐРАФІЯ ПОКАЗУЄ ПОГОДУ НА ПЛАНЕТІ МАРСІ.

УЧЕНИЙ РОЗКРИВАЄ ТАЙНУ „ТАЄМНИЧИХ" ХМАР НА МАРСІ.

ВАШИНҐТОН, 23. квітня. — На зборах Краєвої Академії Наук предложив др. В. Г. Райт з Обсерваторії Лика на Горі Гемилтона, в Каліфорнії, працю, в якій він старається розвязати загадку таємничих хмар на планеті Марсі.

Др. Райт доказує, що сі хмари се справдішні атмосферичні хмари, що повстають у воздушній кулі Марса. Повстають вони коло полудня, і скоро зникають. Др. Райт доказує свою думку при помочи фотоґрафічних знимок Марса, які він знимав при помочи позафіолетних лучів, себто тих лучів сонця, яких людина голим оком не бачить.

УСПІХ МОРОЖЕНОГО МЯСА НА УКРАЇНІ.

Експорт мороженого мяса, що почався в листопаді минулого року, перевищує всі сподіванки. За 4 з половиною місяці з Одеси до Італії і Франції відправлено 77.000 тон мяса та ріжної птиці. Одеський холодник навантажено понад норму на 20%. Слідом за Італією і Францією посилився попит на українську свинину в Австрії.

ГІРНИЧИЙ КОДЕКС УСРР.

ВРНГ подала на розгляд УЕН проєкт першого гірничого кодексу на Україні. Кодефікація має на меті обєднати все дотеперішнє законодавство, що торкалося гірничої справи на Україні.

Надра землі на терені України складають державну цінність і не можуть буди предметом приватної власности. Всі громадяне й юридичні особи Союзу РСР мають право займатись гірництвом. Ґеольоґічні дослідження, розвідування й досвідні розроблення, що їх провадять науково-дослідчі установи Союзу й України, провадяться за спеціяльними постановами.

Гірничий кодекс реґулює розроблення всіх надрів за винятком родовищ торфу, підземних джерел прісної води, що її використовуеться до пиття, господарських потреб і зрошення.

Реґулювання користування копалинами, а також охорона надр зосереджується у ВРНГ, СРСР і України.

Новий кодекс звертає особливу увагу на реґулювання праці першого відкривача копалин, надаючи йому низку прав і привілеїв перед иншими користувачами щодо розвідування їх та розроблення.

Всі копалини розподілено на відкриті і невідкриті і залежно від цього встановлено права їхніх користувачів.

Кодекс вперше реґулює детально взаємини між гірнопромисловцями та догляд за правильним провадженням гірничих робіт.

ЕКСПОРТ УКРАЇНСЬКОГО КАОЛІНУ.

Низка великих німецьких фірм уклала угоду з Райковським каоліновим заводом на продаж цим фірмам 20.000 тон каоліну. Експорт каоліну до Німеччини розпічнеться найближчим часом. Розпочалися також переговори про продаж каоліну Франції й Італії. За відомостями німецьких і польських фірм тепер за кордоном помічається великий попит на український каолін.

ВАЖНИЙ ВИНАХІД.

Лондонський інжинір, будівничий літаків Гевіленд, демонстрував свій новий винахід: апарат, що хоронить від випадків при їзді літаком. Є це автоматичний апарат, який рятує людину, коли літак зовсім ломиться. Летун робив усі можливі помилки і довів до того, що літак „упав нещасливо", розбиваючись, а він сам лишився ненарушеним.

НОВИЙ ПРИЯТЕЛЬ ПОЛЬЩІ.

До Варшави прибув уже новий папський нунцій, монсіньор Мармаджі. Його витали Поляки з великими почестями, почавши вже від границі в Дзєдзіцах. Дня 14-го м. м. нунцій дав інтервю представникові польської „Аґ. Всходнєй", у якому сказав м. ин. таке, незвичайно маркантне для нової лінії ватиканської політики:

„На останній авдієнції перед виїздом сказав мені папа: — Люби Польщу, як свою власну вітчину. Є це вітчина, яку тобі тепер сам Господь визначив за посередництом свойого застуника на землі. Люби її так, як Ми її любили.

„Перше враження, яке я відніс з побуту в Польщі, переконало мене, що находжуся серед народу, якого серце є спільне з моїм, серед народу, який дістав у спадку піднеслі засади й почування, що викликують не тільки пошану та одушевлення, але також і симпатію. Від тої хвилини віддаю всі мої сили та всі мої почування на услуги „Польщі".

Так говорив новий папський нунцій у Варшаві. Цікаво почути.

ОПЕРЕТКОВА ЗМОВА.

„Ґазета Поранна" під таким оперетковим заголовком подає нову сензацію про велику сіть протидержавної змови, яку відкрила поліція в чортківськім повіті у громаді „Базар". Називається вона „Українська повстанча орґанізація", а проводить нею 17-літній парубок Дмитро Баран. Її військовим командантом мав буцім-то стати Червонюк, бувш. старший десятник. Метою цієї організації було повстання в цілому краю. Арештували двацять кілька осіб у трох повітах і мали найти 5 рушниць, кілька револьверів і кількасот набоїв.

НОВИЙ ПРОМИСЛ НА СЕЛІ.

На полях коло Рембертова відбувалися через кілька днів артилерійні вправи в стрілянню. Богато набоїв вилетіло з гармат, але вони не експльодували. Околичні селяне зробили собі нове жерело зарібку. Вони визбирували набої, осторожно їх розбирали і мідяну ґільзу продавали варшавським ґандлярам. Також Селянин Іван Вош злакомився на зарібок і пішов збирати набої. І знайшов. Приніс набій до хати і як його розбирав, він вибух і лакомому селянинови розшарпав пальці на куксні. Добре, що на тім скінчилося.

РУБАЮТЬ ЛІС.

Мешканці села Недільско коло Замостя відчували великий брак дерева, хоть довкола простягаються великанські ліси графа Замойського. Оногдї селяне пішли з сокирами і зачали самовільно рубати ліс. Ґраф прикликав поліцію, але селяне ставили і їй опір. Щойно сальви карабінові, віддані в повітре, привернули спокій. Але чи на довго?

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛЬВОВІ.

Дня 25. квітня ц. р. зачнеться у Львові новий політичний процес проти 15 молодих Українців, яким акт обвинувачення закидає приналежність до таємної української революційної орґанізації. Конкретно обвинуваченим закидається ділання на шкоду держави, а зокрема ушкодження складових частей державного телєфону (підрізання 7 телєфонічних стовпів і перериванння телєфонічних дротів на лінії між Будиловом і Устям).

В цих діланнях обвинувачені: 1) Мих. Бажанський, літ 17, ур. в Снятині; 2) Ярослав Балицький, літ 17, ур. в Чернівцях; 3) Евген Пік, літ 20, ур. у Волчківцях, пов. Снятин; 4) Кирило Стефаник, літ 19 і 5) Юрій Стефаник, літ 18 — оба сини Василя Стефаника, ур. в Стецевій; 6) Константин Мацілинський, літ 16, ур. в Орельці, пов. Снятин; 7) Микола Стефаник, літ 20, ур. в Русові; 8) Тимотей Дідух, літ 20, ур. в Русові; 9) Евген Одинський, літ 16, ур. в Снятині; 10) Мих. Стефаник, літ 20, ур. в Русові; 11) Роман Ґеник, літ 18, ур. в Лучі, пов. Печеніжин; 12) Іван Ґорюк, літ 18, ур. в Печеніжині; 13) Сильвестер Бачинський, літ 20, ур. в Серафинцях, пов. Городенка; 14) Володимир Берлад, літ 19, ур. у Видинові, пов. Снятин; 15) Маріян Здзіслав (2 ім.) Степаняк, літ 17, ур. в Печеніжині. Всі обвинувачені, з виїмком першого (Бажанського), є учениками вищих ґімн. кляс у Снятині.

До розправи, яка потягне яких два тижні, покликано 14 прокураторських свідків. Оборонці обвинувачених, др. Л. Бачинський у Станиславові, др. Новодворський і Іван Ганкевич в Коломиї, внесли були спротив до Найв. Суду у Варшаві проти переводження розправи у Львові. Одначе Найвищий Суд цей спротив відкинув, тому розправа відбудеться перед лавою суддів присяглих у Львові. Предсідником трибуналу в цій розправі буде знову радн. Анґельський.

Обвинувачених, як зачуваємо, привезуть з коломийської тюрми до львівських Бриґідок (бо в судових арештах нема місця) дня 1. квітня ц. р.

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК УСРР ЗАКОРДОНОМ.

До Київа повернувся із закордонної подорожи декан архітектурного факультету Київського Художнього Інституту, проф. І. В. Морґилевський. Проф. Морґилевський працював у Туреччині над дослідженням памяток візантійської архітектури. Це дослідження мало на меті встановити звязок між візантійськими памятками і памятками Велико-Князівської доби на Україні й Русі. Протягом свого перебування в Туреччині проф. Морґилевський зробив 320 світлин з памяток візантійської архітектури в Константинополі й вивчив 42 памятки ріжних епох. Найближчого часу усі фото-світлини мають виставити в Лаврському Музейному городку.

НАМАГАЮТЬСЯ ВТЯГНУТИ НІМЕЧЧИНУ ДО ВІЙНИ З СОВІТАМИ

ЛОРД БИРКЕНГЕД ЗА АНГЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКИМ МІЛІТАРНИМ СОЮЗОМ. АНГЛІЯ ЗМУШЕНА ВЕСТИ ВІЙНУ З СОВІТАМИ.

БЕРЛІН, 23. квітня. — Лорд Биркенгед прибув до Берліна, щоби, як кажуть, заграти собі в ґолфа. Та виходить, що кромі ґолфа ходить тут ще о інші, далеко важніщі справи. Ото Биркенгед пропаґує англійсько-французько-німецький союз, який пішовби війною проти совітів. Та пропаґанда являеться особистою акцією Биркенгеда, бо нема ніяких познак, щоби за нею стояв англійський премієр Болдвин або Чемберлейн. Але одно певне, що по стороні Биркенгеда стоять лондонські консервативні „запеки", які вже від давна поборюють совіти всіми можливими способами.

В Німеччині знайшов Биркенгед підтримку з боку монархістів типу Людендорфа. В своїм часі виготовив був померший недавно ґенерал Гофман плян протибольшевицького походу в тім змислі як це тепер представляє Биркенґед. Німецький уряд і подавляюча німецька більшість заявляються одначе проти таких комбінацій.

З того, що подав Биркенгед, виходить, що совіти наносять Англії величезні матеріяльні втрати. Бо большевицька аґітація в однім тільки Китаю спричинила Анґлії 500 міліонів фунтів стерлінґів у випадках на висилку військ до Китаю і на знищення протианглійської кампанії. А тепер совіти починають робити в Індіях ту саму аґітацію. Отже війна з большевиками для Анґлї неминуча. Це її життєва справа. Так говорив лорд Биркенгед, намовляючи Німеччину до союза з Анґлією і Францією.

КИТАЙ НЕ ВІДНОВЛЮЄ ДОГОВОРУ З ПОРТУҐАЛІЄЮ.

НЕ ХОЧЕ ЗГОДИТИСЯ НА ЕКСТОРИТОРІЯЛЬНІСТЬ ПОРТУҐАЛЬЦІВ, КОТРІ РОБИЛИ З ТОГО ПРАВА ДОБРІ ІНТЕРЕСИ, ДЕМОРАЛІЗУЮЧИ КИТАЙЦІВ.

ПЕКІН, 23. квітня. — Пекінський уряд заграничних справ відмовився від продовження договору з Портуґалією в справі забезпечення права експториторіяльности для портуґальських підданих. З Портуґалією сталося те, що й з Еспанією і Бельґією, яким рівнож відмовив китайський уряд продовження давних договорів, що нарушували право суверенности Китаю. Такий сам договір заключено і з Япокією. Він рівнож вигасає, але Китай не буде міг справитися з Японією так легко як з Бельґією, Еспанією і Портуґалією, бо ті послідні не мають фльоти на китайських водах, а Японія має.

Коли ходить о Портуґалію, то треба піднести, що портуґальські консуляти вели весь час самі погані інтереси, надаючи за грубі гроші богатим Китайцям портуґальське горожанство, а тимсамим і екстериторіяльність. Через те не можливо було позивати тих Китайців перед китайський суд, а тільки перед портуґальський консулят.

ВЕЛИКИЙ ЗЕМЛЕТРУС НАВІСТИВ ГРЕЦІЮ.

СТАРИННЕ МІСТО КОРИНТ ЦІЛКОМ ЗНИЩЕНЕ. ПОНАД 30 ЖЕРТВ В ЛЮДЯХ, А 10,000 ЛЮДЕЙ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВАМИ.

АТЕНИ, 23. квітня. — Послідної ночі навістив землетрус Грецію. Було 47 потрясень. На щасте перше потрясення було дуже слабе і люде мали час повтікати з домів на поля. Через те жертви в людях були розмірно невеликі. Многі так якби сподівалися нещастя. Супроти землетрясень в сусідній Болгарії, багато людей не розбиралося і не йшло спати, а ждало на свою нещасну чергу.

Найбільше потерпіло старинне місто Коринт. Воно ціле в руїнах. Пропало богато памяток старинної грецької культури. В самім Коринті є 10,000 людей без даху. Три сусідні села рівнож цілком знищені.

МІНІСТЕР ПРАЦІ ЗДЕРЖАВ СТРАЙК.

МАЙНЕРИ ДІСТАЛИ ПІДВИШКУ. ЗАТЕ ВУГОЛЬ ПОДОРОЖІЄ.

БЕРЛІН, 23. квітня. — Міністер праці відвернув великий майнерський страйк, який мав обняти 1,000,000 майнерів в области Рур. Вуглеві барони звільнили були 250,000 робітників, бо не хотіли згодитися ка 8% підвишку заробітньої платні. Міністер праці дав свою згоду на оту підвишку, а за те дав вуглевим баронам право піднести ціну вугля на 5%.

ПОАНКАРЕ БУДЕ МАТИ ПЕРЕВАГУ.

ПРИ ПЕРШІМ ГОЛОСОВАННЮ ЗДОБУВ ЙОГО БЛЬОК 145 МАНДАТІВ.

ПАРИЖ, 23. квітня. — Минувшої неділі відбулися вибори до нового парляменту. Мали вибрати 612 послів, але вибрано тільки 179. Що до других відбудуться нові вибори в слідуючу неділю. При перших виборах одержали абсолютну більшість тільки 179 послів, з котрих 145 належить до бльоку Поанкаре. Не вийшов досі ні оден комуніст. Радикальні сторонництва пішли до виборів розбиті. І коли не получаться на протязі того тижня, то готові понести великі втрати.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МІЛІОНЕР НА СУДІ

Очі цілої Америки були звернені від довгого часу в сторону Вашінгтону, де відбувалася судова розправа проти нафтового магната, міліонера Герри Синклера. Станув він перед присяжними суддями за те, що добув винаем нафтових піль в Тіпат Довм дорогою підкупства і ошуства, через що наразив державу на міліонові втрати. В той спосіб схарактеризував його фінансову трансакцію Найвищий Суд Злучених Держав.

Розправа проти Синклера виказала повно ріжних надужить. Його самого змушений був судія укарати підчас розправи вязницею за спробу підкупства присяжних суддів. Треба було навіть назначити нову розправу і нових суддів. Мимо того всього ми свідками того, що новий суд таки виправдав Синклера та узнав його невинним.

Суд звільнив Синклера від вини і кари, але не виправдала його публична опінія. В її очах Синклер являється далі тим, яким він є в очах Найвищого Суду. А що думає американська суспільність про отсей вирок, видно найкраще зі слів сенаторів, що не завагалися висказати своєї думки що до цего вироку і тої скандальної справи взагалі. Сенатор Най заявив, що цей вирок означає те, що серед теперішніх порядків не можна в Америці засудити людину, що має міліон долярів. Супрім Корт, казав Най, знає добре, що це за „нумери" і в очах цілого американського народу Синклер засуджений за перекупство, ошуство і змову, але мимо того не можна було його засудити.

Сенатор Норрис з Небраски сказав таке: „Кождий мешканець Злучених Держав до Найвищого Суду включно знає, що Синклер винуватий. Цілу його нафтову трансакцію узнав Найвищий Суд ошуством. Та Синклер мав забагато грошей, щоби міг бути засудженим. Ми повинні оголосити закон, що не можна судити за злочин людину, що має $100,000,000 маетку. Тоді будемо хоч послідовні.

Сенатор Гефлин з Алабами підніс таке: Перед 23 роками Кромвел Барслей з Міссісіпі вкрав з компанійної кухні враз з другим жовніром два індики. За те дістав Барслей 6 місяців тюрми, та стратив всі військові відзначення і те все, що йому належалося з приводу дволітної, хороброї участи в війні. Порівнуючи ту кару з звільненем Синклера, Гефлин заявив, що сенатори не повинні дозволити, щоби міліонер міг себе викупити з рук справедливости. Інакше треба мати тоді два роди судів: один для бідних, а другий для богачів. Над судом для бідних треба написати: Хто тут входить, покинь всяку надію. Вискази отсих сенаторів говорять самі за себе. Можливо, що з тої критики буде яка користь та що допервa тепер розпічнеться якась ширша акція за цілковитою ревізією американського судівництва.

КАРТИНА З КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В ГАЛИЧИНІ

(Оригінальна допись до „Свободи").

Недавно тому був я на дуже інтересних зборах: на зборах делегатів наших сільських кооператив з повітів Коломия та Печеніжин. Збори ті відбулися в салі Народного Дому в Коломиї при участи **152** делегатів від **39** кооператив.

Делегати ті радили над розширенням діяльности кооператив, ведучих головно торгівлю предметами найбільше людности наших сіл потрібними — також і на **обезпечення худоби** від нещасливих випадків.

Справа та є для нашого селянства незвичайно важна, бо корова або віл в господарстві грають у нього величезну ролю і коли на селянина впаде нараз така втрата, то не легко йому її з власних засобів заповнити. Він звичайно запожичається тоді у жидів на високі проценти і так попадає в довги, котрі стають остаточно причиною його цілковитої матеріяльної руїни.

Але таке своєрідне обезпечення худоби, зорганізоване у власній громаді при місцевій кооперативі, дає йому поратунок в нещастю, бо на підставі взаїмности, при помочи сталих невеликих вкладок всіх обезпечених — він дістає в готівці вартість обезпеченої а згинувшої худоби і він може зараз потім купити собі нову. Він є отже в цей спосіб обезпечений рівнож і від жидівської лихви, та взагалі від матеріяльної руїни.

Однакож зорганізоване такого обезпечення вимагає дуже ґрунтовного означення всяких важних постанов, як ось на приклад: чи мож приймати до обезпечення також **всю** худобу, яку має богач, чи лише дві—три штуки, — або знову: чи платити **повну вартість** згинувшої штуки, чи лише н. пр. вісімдесять процентів її вартости і т. ин.

Перше питанне є важне тому, бо коли у богача, що має н. пр. двайцять штук товару, вибухне зараза — то така спілка асекураційна зісталаби відразу зруйнована, колиби за всіх тих двайцять упавших штук мала платити повну їх вартість, а хочби лиш вісімдесять процентів тої вартости.

Виходить отже, що можна приймати до обезпечення лише товар бідних людий, що мають його нпр. лише чотири чи пять штук, або менше — а у богача — можна також приймати до асекурації лише таке невелике згори означене число товару.

Хотяби у нього вигинула навіть вся худоба, то він дістане винагороду лише за тих чотири чи пять докладно означених і описаних штук.

І друге питанне — чи звертати пошкодованому повну вартість чи лише нпр. **80** процентів її — є незвичайно важне. Підчас дискусії піднесено іменно заміт, що коли ґазді не виплатиться повної вартости упавшої худоби — він, не маючи під рукою готового свого гроша — або буде мусів таки запозичуватися в лихварів, або попросту розтратить і тих побраних **80** процентів та лишиться взагалі без худоби.

Ось ті питання напровадив я тут лише прикладово. Було їх дуже много, бо ішло о се, щоби предвидіти всі можливости, установити доконечну контролю і таке инше, а всьо то треба було — скажім по наддніпрянськи — зафіксувати в статутах асекураційної спілки, ділаючої при боці кооперативи в одному селі.

І над всіми тими питаннями радив той малий кооперативний парлямент, зложений зі **152** делеґатів а з **39-ти** кооператив через більше як чотири години.

Радив він під проводом директора Окружного Союза кооператив п. **Обрізкова** з Коломиї, яко голови тої наради та п. **Бабюка**, урядовця того Союза — яко заступника.

Треба було подивляти той такт і ту річевість, з якою той 35-літний молодий чоловік — Обрізків провадив ті наради!

П. Обрізків — син селянина з колишнього кацапського села Мишина, має тепер 35 літ, а укінчивши коломийську гімназію, студіював чотири роки на Академії для світової торговлі у Відни. Є він запаленим робітником на поли кооперації і сподівається по ній величезних, для нашого народа дуже корисних наслідків.

Саму справу статутів таких асекураційних спілок реферував другий запалений кооператор п. **Берлад**, з Видинова коло Снятина, рівнож з вис шими академічними студіями.

Чотири години стояти, реферувати параграх за параґрафом, давати відповіди на найріжнороднійші запитання та внески — це також добрий кавалок роботи, а що найважнійше — незвичайно мучачий. Але п. Берлад при помочи енерґічного проводу з боку президії — дав сему раду, на велике вдоволенне всіх зібраних делеґатів.

А тепер ще пару слів про делеґатів самих.

Були це майже виключно самі молоді люди, і лиш може трьох або чотирьох з них мало більше як 40 літ віку.

Треба було однак подивляти ту серіозність і річевість, з якою вони брали участь в нарадах і обговорювали всі точки пропонованих статутів! Майже всі вони були убрані по селянськи, але інтеліґенція і розвага так і била з їх лиць. Було очевидним, що се виростає цілком нова верства серед нашого народа — верства независима, котра з часом зможе при помочи кооперативної орґанізації витиснути торговлю і кредит з рук чужинців, а рівночасно і для маси нашого народа виратувати много з того, чим збогачуються і жиють чужі, ворожі нашим національним інтересам люди!

В нараді брали участь члени ріжних політичних партій, але справ партійних не порушували і видно, що є преці і таке поле на просторі нашого публичного життя, котре можна спільно оброблювати без взаїмних нападів на себе, котрі лиш ослаблюють нашу відпорну силу.

Підчас нарад не обійшлось і без гумористичних моментів, як ось наприклад підчас голосовання над тим, чи треба на випадок, що котромусь з обезпечених впаде худоба — виплачувати лише вісімдесять процентів її вартости, чи цілих сто процентів. Виклнкувані поіменно делеґати заявляли, хто є за першою думкою, а хто за другою.

Один з них крикнув голосно: **„Я за одинкою"**, що викликало сальву сміху, так як недавно перед **тим „одинка"** означала „Безпартийни бльок вспулпраци з ржондем", а голосували на неї з поміж Українців лише хруні і хлібоїди, та темняки, котрі далися хруням на підмову.

—o—

Коли я позволив собі так подрібно Вп. Читачам „Свободи" описати наради коломийсько-печеніжських кооператорів в справі асекурації худоби, то лише тому, щоби їм подати бодай одну картину з теперішного нашого життя під польською займанщиною.

Про темні сторони нашого тутешнього побуту пишеться немало, а є їх справді доста, бож неволя викривлює характери, тимбільше, що насильно кладеться границі нашій діяльности і взагалі виявам нашої енерґії, виявам сил — які будьщобудь лежать ще потенціяльно у нашій души.

Алеж треба нашим заморським землякам подати до відома і дещо відрадного, дещо, щоби їх підбадьорило і дало їм доказ, що в Ріднім Краю не всьо ще пропало, але що притолочена насильно народна енерґія — знаходить собі вихід у роботі на иншім полі, аніж те, на якім вона доси проявлялася.

У нас починає помалу проявлятися те, що проявилось у Поляків під пруською займанщиною, де кооперативний рух осягнув незвичайно високий уровень розвою і став підставою матеріяльної а затим і моральної сили тамошних Поляків — Познаньщиків.

Правда і це, що тамошні Поляки найшли під боком власне у пануючих над ними Німців уже готові взірці економічної орґанізації тай взагалі — культурної роботи на других полях.

Ми від наших властелинів знову так дуже богато не маєм чого учитися, крім хіба великого патріотизму і почуття національної гордости, чого нам так дуже бракує. Але наша визвольна війна кинула велике число нашої молоді на Чехословаччину, де самопоміч на економічнім полі незвичайно високо розвинена, а хто лише хотів — міг з чеських примірів дуже много вивчитись.

До того і **Українська Господарська Академія в Подебрадах** має свій кооперативний факультет а слухачі на нім учаться свого фаху не лиш теоретично але й практично.

Тай взагалі маса нашої молоді, що вчилася за границею, не годна потім найти занять на урядових посадах — хиба лиш десь на польськім Поморю — примушена отже шукати собі праці поміж своїми — хочби і не в таких фахах, до котрих приготовлялась. Інтеліґентний правник чи фільософ може при відповідній праці виробити з себе також доброго кооператора — а це дасть йому хотя на разі і скупий та всеж таки певний заробок тай ще независиме становище.

Так отже і наша недоля, наші невдачі на полі визвольної боротьби — остаточно на щось нам придалися, бо причинилися до такого підйому кооперативного руху, на котрий серед звичайного біґу річий — треба би було нам ще дуже довго ждати.

Найже та свідомість, що в Ріднім Краю таки дещо пожиточного і гарного — помимо всіх прикростей і секатур — робиться, та насталює вже тимсамим нашого духа до праці і на инших полях — най та свідомість кріпить на дусі і наших заокеанських братів та заохочує їх до орґанізації і там, між собою, і до орґанізації помочи, матеріяльної помочи для свого народа тут, під польською займанщиною.

Те переконання, що їхня поміч не іде на марно — повинна заохочувати їх до ще більшої жертвенности, як доси...

Др. Кирило Трильовський.

В. Кедровський.

1917 РІК.

(91)

На ті обставини, що вказували на злочин кірасирів, міліції та військової влади включно до командуючого військами, якому вже по перших даних можна було поставити обвинувачення в „нераспорядітельності" та в „принятті ізлішніх мер предосторожности не визвания обстоятельствами", що привело до крівавого фіналу, комісія жадної уваги не звертала, не дивлячись на те, що на це вказували члени Ґенерального Комітету й Центральної Ради.

Нарешті, коли вже остаточно зясувалася виновність у подіях неукраїнської сторони та не виновність української, від Нач. Штабу Верховного Головнокомандуючого була одержана слідуюча телеґрама:

„1) Слідча комісія комітету Центральної Ради в справі сутички кірасирів з Богдановцями по наказу ґенерала Корнілова скасовується, а всі добуті нею матеріяли передаються слідчій комісії, присланій до Києва із Ставки Головнокомандуючого Південно-Західного фронту.

„2) Усі військові чини одкомандіровані до Всеукраїнської Ради Військових депутатів, повинні негайно повернутися до своїх військових частин".

Таке розпорядження дає ґенерал Корнілов в той час, як слідча комісія Центральної Ради була цілком юридично-правною навіть з точки погляду всеросійського маштабу, бо вона була від краєвого парляменту, визнаного вже всеросійським урядом.

Всі члени Всеукраїнської Ради військових депутатів мали право перебувати в Київі на загальних підставах того революційного часу, як уповноважені делеґати певної частини військ у своєму виконавчому органі. В додаток до всього Всеукр. Рада Військових депутатів уже мала дозвіл військового міністра і всеросійського уряду залишатися в Київі, як затверджена ним революційна організація (до речі сказати, затвердження для загально-російських таких організацій не було, а про існування їх військова влада лише мусіла оголошувати наказом по війську, після того, як вони „самочинно" повставали"), а крім того всі члени Ради Депутатів були членами й Центральної Ради, чому теж мали право лишатися в Київі.

Звичайно Главковерху було на це вказано Центральною Радою й депутати не виїхали з Києва. Слідство-ж довелося припинити, не довівши до кінця, бо цим розпорядженням було дане право військовим і иншим особам неукраїнцям не давати пояснень слідчій комісії Центр. Ради, що унеможливлювало нормальний хід праці.

* * *

Два-три дні раніше перед цею телеґрамою одержано телеґрафічне розпорядження від Оберучева, який виїхав негайно-ж після розстрілу до штаба фронту, щоби там персонально дати належне освітлення подіям, про усунення з посади командіра Богданівського Полку члена Ґенер. Комітету бойового підполковника Ю. Капкана, який „не соответствует своему назначенію", хоч мав усі бойові відзнаки до „Георгієвського оружія" включно та був сім разів поранений в останній війні. Капкана було приказано тримати під „домашнім арештом" і призначити над ним слідство за „неповіновеніе пріказанію начальства". Таксамо за також „неповіновеніе" при „усміренії Полуботковцов" ставився тим же розпорядженням під суд член Ґенер. Комітету Ґенерального Штабу ґенерал Кондратович.

Не дивлячись на дуже „тщательное" слідство, Оберучеву вини їх знайти не пощастило і Капкан знову був повернутий командувати полком, коли той вже був на фронті, а проти Кондратовича „неудавшееся" слідство було затерте.

Центральна Рада й Ґенеральний Комітет на телеґраму командуючого Південно-Західним фронтам ґенерала Корнілова про припинення слідства рішуче протестували перед верховним командуванням і петроградським урядом, та, вказуючи на добуті попередні дані, з яких випливало, що розстріл Богданівського полку було діло „провокації" темних сил, настирливо домагались, щоби слідство було ведене в напрямкові добутих вказівок.

Наслідком цього була призначена нова слідча комісія, але все таки без участи українських представників. Комісія ця підлягала безпосередно Штабові Верховного Головного Командуючого.

Оберучев зі Штабу Південно-Західного Фронту поїхав до Штабу Верховного Головнокомандуючого, а звідтам до Петербурга. В наслідок заходів та інформацій Оберучева було обурююче повідомлення нач. штабу ґенер. Духоніна Центральній Раді у відповідь на її катеґоричне домагання вивести з Києва кірасирів і донців, щоби заспокоїти розхвилювавшийся український нарід та армію, прислав телеграму з зазначенням, що „ні кірасіри ні донци" з Києва виведені не будуть.

Свою роботу в Ставці Главковерха та в Петербурзі, а також наміри й мету поїздки Оберучев сам досить добре схарактеризував у своєму інтервю зі співробітником „Біржевих Ведомостей" з 4 серпня 1917 р., після того, як відбув довгі „авдієнції" у своїх партійних товаришів: керуючого військовим міністерством Б. Савенком та головою правительства А. Керенського.

В інтервю цім Оберучев, між иншим, сказав:

„Я не хотівби висловлювати свого погляду на те, хто винен в сутичці Богдановців з кірасирами, до закінчення слідства комісією київського випадку. Але коли безумовно заявляють, що в тих винуватцях є кірасири, я мушу зазначити одно: салют боєвими патронами дали перші Богдановці, а опісля наступила відповідь кірасирів. На другий день після сутички я виїздив до Головної Квартири, де зробив доповідь про все, що сталося, ґенер. Корнілову. Він наказав мені приїхати сюди для доповіді Керенському. Я зостався ще у Петрограді, бо сюди має приїхати Корнілов. З його участю відбудеться нарада, на якій буде порушено українське питання. Мені здається трохи дивним поспішне домагання Ради, щоб я пішов до димисії. Треба було хоч трохи почекати на вислід слідства. Я особисто стою за широке національне самоозначення України. Я люблю Україну, довго жив у Київі, сам я — член партії соціялістів-революціонерів, але мущу заявити: инша річ широке національне самоозначення, яке може внести організацію Україні, инша знову — національне військове гуртування, яке помагає розкладови та дезорганізації армії. Треба мобілізувати народні сили. До автономії я відношуся прихильно, але до поповнення війська спеціяльно Українцями — неґативно. В моїй діяльности, яко головнокомандуючого військами я змагався до установлення добрих взаємовідносин між національностями України. Я все був на точці погляду Ради в справі розвязки національного питання, але я був проти націоналізації українського багнета, який міг внести нелади на фронті".

Мабуть своїх плянів Оберучеву на тій нараді перевести не пощастило, бо він подав рапорта про звільнення його з посади Командуючого Військами Округи.

У рапорті цім він, між иншим, каже:

„Істнування поруч зі штабом округи окремого военного штабу, а саме Українського Військового Ґенерального Комітету, який працює без жадного звязку з окружним штабом і робить плутанину у всіх плянах, перешкаджає мені належним способом переводити набір військ (яке тоді зовсім ніде не могло бути переведене у всій Росії — В. К.) та працювати поза фронтом. Не маючи жадної можливости боротися з сим хоробливим для армії явищем — бо я у своїй боротьбі цілком самотний — і не маючи жадної підтримки, я прошу увільнити мене від обовязків команданта округи аж до того часу, коли тимчасове правительство знайде можливим і потрібним використати моє знання й сили в иншім позі. Яко гарматчик-академік я може буду більше придатним на иншім полі, а не на військово-адміністраційній посаді, на якій через складну ситуацію та відсутність спільности в поглядах ріжних органів влади я зроблю некорисним, а тимсамим може й шкідливим".

На сей рапорт він отримав такі відповіди:

„Прошу Головну Квартиру дати Вам необмежене підтримання. З свого боку уважаю Ваше уступлення тепер неможливим, бо ваше знання теперішнього стану справ в Окрузі й ваша всім відома ідейна робота та готовість служити вітчині до кінця роблять вас незамінимими. Володченко". (Командуючий Південно-Зах. фронтом. Шкільний Товариш Оберучева — В. К.)

„Приєднуюсь до погляду ґенерала Володченка й уважаю Ваше уступлення неможливим. Прошу лишитися на Вашій посаді. — Керенський".

Таким чином для України ще на довше був залишений цей „покровитель" українського прагнення до автономії, під „високою" рукою якого мали можливість жити й розвиватись цілком вільно та безпечно самі найчорніші контр-революційні організації й зберігатись ріжні пережитки дореволюційних часів, та істнувати антидемократичні, антиреволюційні осередки, щоби лише вони були протиукраїнські. В той саме час поза межами України вони були зліквідовані, а бувші їх члени не сміли показати своїх голов з захованок.

Всі ці „Киевляніни", „Союзи Югоросив" (бувший Союз „Русскіх людей"), „Союзи ім. Гоголя" і „прочая і прочая" спокійно могли тут істнувати у революційні часи лише завдяки особливій „благосклонності к нім" російського „начальства України" і вільно організуватися в значну силу, та явно виступати проти українства, а з ним і проти самої революції.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩО ЧУВАТИ З „РІДНОЮ ШКОЛОЮ?"

На останньому Конгресі „Обєднання" установлено Управу Рідної Школи в Америці. Тимсамим віддано цій Управі справу Рідної Школи; наложено на неї обовязок і завдання, з яких мусітиме здати звіт зі своєї діяльности перед делегатами народу на слідуючому конгресі Обєднання. Вже спорий шмат часу переминув — а питання Рідної Школи завмерло. Не посунено цього питання ні на йоту!

Управа мала два засідання, на яких обдумала початкові кроки справи української школи в Америці та оголосила їх в „Свободі".

На цьому кінець.

Загал мовчить. Учительство мовчить. Священство теж мовчить. І щож почати? Який звіт зможе дати Управа Рідної Школи, якщо нарід мовчатиме через дальших ще три роки?

Чи не посипляться цілі відра помиїв на голови членів Управи? Чиж доморослі крикуни і критики не виступлять знов зі своїм: „А що, чи не казав я, що з цього нічого не вийде?"

Так, Народе, з цього нічого не вийде, якщо Ти дальше мовчатимеш. Тоді і всі „розбивачі" будуть мати правду, бо хочби Ти вибрав й сто управ, а не дав їм поля до роботи, не дав їм підпори і фінансів — управи ці нічого не зроблять!

Управа сама — нічого зробити не зможе. Вона журиться мовляв, взяла на себе великий обовязок — а нема як цього обовязку сповнити.

Управа Рідної Школи, як сама Рідна Школа стрінули лиш перешкоди і то з самого початку.

І то якраз зі сторони цих, що повинні бути першими розносителями ідеї Рідної Школи.

Це міряю, скажу отверто, в наше священство — греко-кат. священство. Воно поставилося як не ворожо то байдужно супроти Рідної Школи в Америці. А чому? Таже на конгресі були греко-католицькі священики, брали участь в нарадах! Правда, дехто з них поборював ідею незалежної від них Рідної Школи, та вони були в меншости! І делегати лише дивувалися, як це можливе, що українські священики, самі вчені, ніби патріоти, явно виступають проти вільної, чисто народної школи! В цьому мусить бути якась скрита причина! Викрикування, що Рідна Школа ширить невірство, безбожність, це лиш демагогічний обдурюючий фалш. Вони це знають!

Цього рода навчання всяких „Дядьків Наумів", дядьків, що криються під псевдонімами і не мають навіть відваги підписатися повним іменем, показати своє лице і подивитися сміло й чесно народові в очи, — чейже не можуть заохотити наш нарід до піднесення своєї школи.

Ясна річ, що тут є вирахowання. „Дядьки Науми" знають, що наш нарід побожний, віруючий, тому і грають на його душі, пускаючи проти Обєднання ріжні блахмани, звязуючи його з якоюсь церквою.

А Обєднання до релігійних справ не мішається. Кождий добрий син свойого народа та щирий робітник є духовим співробітником та тимсамим членом Обєднання, без огляду на те, чи хто до якої церкви належить, чи ні.

Ми знаємо добре, о що ходить „Дядькові Наумові"; його діяльність аж надто добре знана американській іміґрації. Ми знаємо, що якби „Дядькові Наумові" віддала Управа Рідної Школи уложення видання шкільних підручників, та ще й вільну руку в цьому, так запевно не виступавби він проти Рідної Школи. Та годі! „Дядько Наум" не є жадною педагогічною силою, а до того, він сьогодня тут, а завтра там.

Але погляньмо ще на наше учительство. Його частинно оправдую, бо під цю пору воно під обухом. Не оправдую його одначе за цю невільничу терпеливість на удари ріжних обухів! Не дивота, що не вказує воно народові правдивого шляху до освіти, бо само в неволі та в рабській покорі. Як знайдуться сильніщі індивідуальности, так самі свої товариші назвуть їх радикалами та большевиками. Тому і мовчать!

В останніх часах заснували вони своє станове товариство. Це дуже гарно, та, на жаль, вони не показали, чи вони хотуть спільно з Рідною Школою працювати, чи ні.

Вкінці: громади і парохії. Священство не захоче, учителі бояться, а нарід мовчить!

І чи-ж може піднестися Рідна Школа в Америці? Чи-ж може Управа Рідної Школи сповнити свої завдання? Ні, Народе, вона не в силі! І коли по часі прийдеш до застанови, то буде це вже на схилку Твойого істнування в Америці, бо тоді Твої внуки і правнуки будуть вже шептати лиш по англійськи, а душа їх буде айришська.

То-ж подумай, Народе, щоб не було пізно! Якщо не хочеш Рідної Школи, так скажи це явно, а бажаєш її, так подай своє слово і поміч! Подай пораду, подай новий спосіб! Вискажи свою опінію, узнай наші пляни за добрі, або зажадай зміни. Бо пізніщий осуд буде безправним.

П. Ковальчик,
Елизабет, Н. Дж.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

Можливо, що вже люди знають за приготовання до великої святочної паради, яка відбудеться 4. липня с. р. з приводу 150-літньої річниці битви білих з індіянами в місцевости коло Вилкс Бері на Вайоминґ, Па., в повіті Люзерн.

Парада має бути дуже поважною, якої ще не було в цій місцевости ніколи.

Будуть виступати ріжні орґанізації ріжних національностей, прибуде президент Келвин Кулидж і навіть Линдберґ.

Між иншими точками концерту буде виступати хор кількостю 1000 людей, складений по 100 людей кожної національности і вже зголосилися Москалі, Поляки, Словаки, Айриші, Німці, лише Українці ще не зорґанізовані.

Це власне є й метою моєї дописі.

Не вже ми, Українці, пісня яких славна тепер на увесь світ, лишимося позаду Москалів та Поляків, які взагалі не мають порядної хорової народньої пісні? Отже звертаюся до усіх диріґентів та священиків з повіту Люзерн та Лакавана, щоби порозумілися та зорґанізували хор бодай на 80 людей.

В програмі кождої національности хор має відспівати дві своїх пісні, а одну англійську, а пізніще разом усі одну англійську і розуміється в українських строях. Красу наших строїв не треба описувати, щоби зрозуміти, яке то може справити враження на чужинців тай ще побіч Москалів та Поляків.

Отже ще раз прошу, хай вам залежить на тім, щоби український хор і собі зарепрезентував українську націю.

В. Крайківський.

По близші інформації прошу писати до: Володимир Крайківський, c/o Miner Bank, Wilkes Barre, Pa.; або: Rev. M. Pazdrij, Joseph Zajac, 635 N. River St., Wilkes Barre, Pa.

—o—

ЕМБРИДЖ, ПА.

Святочний вечір в честь Т. Шевченка.

Заходом співацького гуртка при українській гр.кат. церкві відбувся дня 29. марта святочний вечір в память 67. роковин смерти Кобзаря України.

Не дивлячись на робочий день та великий дощ, що падав того вечора, публика прибула чисельно, а як подала місцева ґазета „The Citizen", то повище сім соток, щоби своєю присутністю звеличати память свого пророка. Так само багато прибуло зі сусідніх місцевостей, між ними чимало Американців. Видно було, що не мало поклав труду Співацький Гуртюк, який складається з членів, що вже родилися на американській землі.

Концертова програма складалася з хорових та сольових точок та деклямацій. Всі учасники були в національних строях, що викликало гарне враження.

В першій точці виступив хор і заспівав „The Spangled Banner", за тим п. Козоріз виголосив реферат по англійськи. Хорові співи під проводом п. Кухтина та після „Прилинь, прилинь, козаченьку!" проспівана п. Іжак, викликали цілу бурю оплесків.

Не лишилася без уваги і деклямація панни Кубак. На кінці місцевий парох о. Оргинський виголосив промову по українськи та дякував учасникам та артистам. Закінчено концерт співом „Ще не вмерла Україна".

Йосиф Литвин.

КЛІВЛЕНД, О.

Протестуймо проти засуду невинних на смерть.

Вирок львівського, польського суду, що хоче позбавити життя невинних двох українських молодих борців, потряс і нашою українською громадою. Щоби гідно запротестувати проти цего нового ляцького безправства, рішив Український Горожанський Клюб скликати в неділю, 29. квітня, протестаційне віче, яке відбудеться в Укр. Народнім Домі при 2253 Вест 14 ул. о год. 1.30 по полудни.

Кождий свідомий Українець повинен на це віче прибути і своєю присутністю заманіфестувати солідарність в загально-народнім протесті, що виходить зі всіх закутин, де тільки живуть Українці, а звернений проти Польщі.

За Вічевий Комітет: **С. Федик, Д. Гавриляк, М. Пелехатий.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Лев Порошок.

КАЗКА ПРО МАНДРІВНОГО КОВАЛЯ.

Жив колись у одному краю цар, що по жінці царство йому припало. Доки жінка жила, була й царицею, а він був лише попихайлом. Де його цариця поставила, там і стояв. Що йому казала робити, тее й робив. Був невільником її. Та як цариця померла, двораки її кажуть до себе: — Гм! Пощо нам іншого царя або іншої цариці. Візьмемо яку мудру людину, то й вона возьме нас за обшивку і згинатиме наші спини. Нам треба плохенької людини, щоби ми нею, а не вона нами володіла. А такою людиною є якраз чоловік нашої небіжки цариці. Він же весь вік, доки цариця жила, не був людиною, а помелом цариці. Оберімо його царем.

Ну! І двораки як загадали так і зробили. Вибрали царем плохенького і немудрого чоловіка небіжки цариці. Сарака не тішився тим ані смутився. Йому було тее байдуже. Перше був поштурковиском жінки а тепер поштурковиском двораків. Де його поставили, там і стояв. Де йому казали іти, там він ішов.

Не мав власної волі. Хоч може рад був декому добре зробити, та двораки не допустили до того. Одинокою його розрадою було, що міг тішитися царською короною, яку прийшлося йому на старости літ двигати. Було, надягне на себе царську одіж, покладе корону на голову, дивиться в зеркало та всміхається сам до себе.

Натомісць двораки розжилися, немовби вони не були слугами царя а таки самі царями. Бенькет за беньketом. Гульня за гульнею. З народу дерли шкіру. Наложили на нього ярмо, якого ще ніколи не двигав. Гірко було йому за небіжки цариці, та тепер його горю не було кінця. Весь народ стогнав мов чорний віл.

А двораки гуляють. Як їм навкучилися бенькети та гульні, вони найшли собі іншу забавку. Взялися до ловів. А що в тому краю не було медведів, то вони спроваджували з інших країв медвежі шуби і зодягали в них мужиків тай стріляли до них.

Аж тепер заплакав увесь нарід гірко. Понеслися стони аж у синє неби, тай тее не помогло. Червона кровця лялася дальше з мужиків-медведів.. Та осв наче хтось поклйкав до дого нещасного народа: Гей! Таж ти нарід! Таж ти великий чоловік! В тобі міліони одиниць. Зійдися до купи! Зійдися на нараду і порадься сам себе, якби то ярмо скинути з себе!

І заворушився нарід. Залунає вічевий дзвін і почалися мужики сходити на віча.

Але і двораки не спали. Як лиш чутка долетіла до них, що нарід яв сходитися на віча, вони гайда на коні із рушницями і, постріляваши передових вічевиків, раз-у-раз розганяли віча.

І заплакав нарід ще дужче. — Вже не вільно нам порадитися — зойкали мужики.

Та в краю узявся якийсь мандрівний коваль. Він переходив з села до села та научав мужиків. „Ви дурні! — говорив він до них, — по що ви дзвоните у вічевий дзвін? По що кричите, що у вас гадка віче відбути. Виж самі поучаете ваших гнобителів, як їм вас поборювати. Так не робіть. Удайте, що ви погодилися з ярмом, що вони на вас поклали. Удайте веселих. Бенькет справте народний. Музиків скличте з усього краю, хай грають. Ви гуляйте, та гуляючи порадьтеся між собою як і що".

І прозрів нарід. В мужиків отворилися очи. Рознеслася чутка, що скрізь по краю музики грають а мужики гуляють. І розсміялися гнобителі двораки. — Ади! — кажуть вони до себе, — наука не пішла в ліс! Проводирів постріляли ми, а голота з пуду й гуляти стала, начеб мала рай на землі.

Та не довго сміялися гнобителі. На народнім беньketі врадили мужики йти на замок хмарою і видушити двораків мов трутнів-дармоїдів. Увесь нарід, вслухуючися в музики і гуляючи, постановив покарати ворога і добути собі волю. Мужики сказали до себе: „Підемо всі! Підемо по трупах передних наших братів, що покладуть буйні голови за волю рідного краю. Хай стріляють гнобителі. В кінци не стане їм олова, ослабне сила! Тоді ми, задні, загартувавши себе в сердечній крови наших братів, що мов найкращі квіти з народного зільника на грубі покоси попадали, ввійдемо в замок і довершимо діла".

І довершили. Мов величезний рій ішов тай ішов нарід на замок. Двораки стріляли довго. Та народу прибувало все більше і більше. Не було йому кінця. Вкінци охляли руки у двораків і вони поспускали рушниці до долу. А нарід ввійшов в замок і покарав гнобителів. Видушив всіх двораків до ноги, лиш царя пустив на волю, кажучи: „Іди, ти не знав, що твориш, ти-ж був лиш поштурковиском наших гнобителів.

НОВЕ СТИХІЙНЕ НЕЩАСТЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

З усіх сторін західно-українських земель надходять сумні вісти про нове нещастя, яке стрінуло селянство. Галицькі, волинські і поліські селяне повідомляють про те, що майже вся озимина, жито й пшениця, вимерзла на полях. Морози, які тревають постійно, знищили людську працю й коли не можна буде наново переорати й засіяти яре збіжжя, то цього року грозить нова катастрофа недороду й нужди та голоду. Крім цього селянство відчуває великий брак засівного збіжжя. Вже є цілі частини краю, які від кількох тижнів живляться тільки примерзлою бараболею.

ПОМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за березень (март) 1928 року

ВІДДІЛ 52.

Спростовання: В ч. 72 „Свободи" ц. р. по звідомленню виказу жертв на будову Сиротинця при У. Н. С. подано мильно відділ 52 під назвою „Бр. св. Івана Хрестителя", а має бути „Тов. ім. Івана Франка". Крім того імя одного члена-жертводавця надруковано Кисть Микола, а повинно бути: Кметь Микола.

ВІДДІЛ 59.

Тов. Українська Січ в Бріджпорт, Конн.

Жертви з каси відділу, від части членів, з пушок, з підприємства і від не членів проголошено.

Дісланo з коляди $52.15

Разом $52.15

ВІДДІЛ 63.

Тов. Січ в Форд Сіті, Па.

Жертви з каси відділу, від части членів і з пушок проголошено.

Дісланo від членів $3.45

Разом $3.45

Гуменда Іван $1.00
Гуня Микита 1.00
Опалка Сидор 1.00
Драган Олекса 25
Турко Федко 20

ВІДДІЛ 73.

Тов. ім. Тараса Шевченка в Провіденс, Р. Ай.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo прихід з балю $7.00

Разом $7.00

ВІДДІЛ 81.

Бр. св. Петра і Павла в Балтімор, Мд.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo від членів $3.25

Разом $3.25

Андрейчик Йосиф $1.00
Бавровський Петро 1.00
Хімяк Антін 1.00
Пашкевич Блажей 25

ВІДДІЛ 94.

Тов. ім. Маркіяна Шашкевича в Гамтрамк, Міш.

Жертви з каси відділу, від части членів і з підприємства проголошено.

Дісланo жертви зібрані на хрестинах $12.50

Разом $12.50

ВІДДІЛ 97.

Тов. ім. Івана Франка в Пасейк, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo жертви зібрані на забаві відділу $9.50

Разом $9.50

ВІДДІЛ 112.

Сестр. Пресв. Богородиці в Клівленд, О.

Жертви з каси відділу, від части членкиць і з підприємства проголошено.

Дісланo від членкиць $6.50
Зібрано на мітінгу сестрицтва ... 1.34

Разом $7.84

Кульчицька Олена $2.00
Бандура Марія 1.00
Ольшаницька Марія 1.00
Габрівська Катерина 1.00
Притуляк Анастаія 1.00
Волошин Марія 25
Іванчук Катерина 25

ВІДДІЛ 131.

Тов. Просвіта в Мускеґон, Міш.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo дохід з представлення $17.50

Разом $17.50

ВІДДІЛ 136.

Тов. Січ в Карнеґі, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo від членів $4.00

Разом $4.00

Винник Роман $1.00
Зарічняк Іван 1.00
Щербяк Петро 1.00
Юрчак Теодосій 1.00

ВІДДІЛ 142.

Бр. св. Михаїла в Елізабетпорт, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo від члена .... $ 1.00
Дрібні жертви з пушок 3.04
Від не членів 12.00

Разом $16.04

Пітула Петро $1.00

ВІДДІЛ 179.

Бр. св. Володимира в Ст. Луіс, Мо.

Жертви з каси відділу, від части членів, з пушок, з підприємства і від не членів проголошено.

Дісланo від члена $5.00

Разом $5.00

Кондрат Клим $5.00

ВІДДІЛ 196.

Тов. Вільних Козаків у Джерзи Сіті, Н. Дж.

Жертва з каси відділу .... $—
Дісланo від части членів $10.00
З пушки 69

Разом $10.69

Баричко Іван $2.00
Костюк Дмитро 1.00
Жак Франко 1.00
Бабінський Микола 1.00
Савчин Семен 1.00
Васько Франко 1.00
Заруба Михайло 1.00
Росолюк Іван 1.00
Цінурчин Микола 1.00

ВІДДІЛ 271.

Тов. ім. Івана Франка в Елмайра, Н. Й.

Жертви з каси відділу, від части членів, дохід із представлення і жертви від не членів проголошено.

Дісланo решту доходу з представлення $4.80

Разом $4.80

ВІДДІЛ 277.

Бр. св. Івана Хрестителя в Гартфорд, Конн.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo дохід з представлення $31.00

Разом $31.00

ВІДДІЛ 282.

Тов. Січ у Сиракюз, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo жертви від членів $73.00
Зібрано в пушки 4.73

Разом $77.73

Андрусишин Теодор $1.00
Безкоровайний Микола 1.00
Бурдяк Микола 1.00
Бура Катерина 1.00
Гальчин Микола 1.00
Герчак Тимко 1.00
Гуменюк Василь 1.00
Гривнак Семко 1.00
Гучко Андрій 1.00
Яворський Антін 1.00
Кальваровський Ілія 1.00
Каній Василь 1.00
Каменюк Ілія 1.00
Кашубинський Сильвестер 1.00
Кіт Данило 1.00
Кіт Микола 1.00
Кирик Онуфрій 1.00
Кіндрат Панько 1.00
Котюк Стефан 1.00
Кучерявий Василь 1.00
Луцьак Ілія 1.00
Матвійчук Демко 1.00
Маринюк Гнат 1.00
Миколів Василь 1.00
Осак Іван 1.00
Павліна Йосиф 1.00
Пахолок Василь 1.00
Пиндус Мелянія 1.00
Порциналюк Гнат 1.00
Роїк Лука 1.00
Робак Іван 1.00
Сморуль Варвара 1.00
Старовушний Григорій 1.00
Старовушний Іван 1.00
Шкляренко Олекса 1.00
Шмокалюк Олекса 1.00
Панасишин Микола 1.00
Трач Микола 1.00
Трач Григорій 1.00
Танасишин Петро 1.00
Зазуля Григорій 1.00
Бедзіш Григорій 1.00
Дзедзюх Михайло 1.00
Гриник Василь 1.00
Мовчан Марія 1.00
Бендерський Стах 1.00
Бусько Антін 1.00
Дідуник Микола 1.00
Дембицький Маріян 1.00
Дячук Василь 1.00
Федорук Григорій 1.00
Каній Іван 1.00
Кіт Лука 1.00
Копчак Гавриїл 1.00
Клим Катерина 1.00
Ліщинецький Михайло 1.00
Лаба Василь 1.00
Лесюк Іван 1.00
Матвіїв Карпо 1.00
Малимон Михайло 1.00
Мерва Михайло 1.00
Микулич Іван 1.00
Мішак Микола 1.00
Окіпний Андрій 1.00
Парибус Пилип 1.00
Рибак Константин 1.00
Слюсар Михайло 1.00
Сеньків Василь 1.00
Трач Яків 1.00
Вага Стефан 1.00
Заставний Йосиф 1.00
Марків Варвара 1.00
Пастух Стефан 1.00

ВІДДІЛ 283.

Тов. Запорожська Січ в Обурн, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo жертву з коляди $78.25

Разом $78.25

ВІДДІЛ 295.

Бр. Сошествія св. Духа в Акрон, О.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo жертви від членів $40.50
Жертви зібрані в пушки 9.00

Разом $49.50

Дрекслер Стефан $2.00
Базик Антін 1.50
Богда Михайло 1.50
Брудкевич Василь 1.00
Бур Йосиф 1.00
Борович Михайло 1.00
Цепко Олекса 1.00
Цепко Іван 1.00
Цепко Константин 1.00
Цепко Катерина 1.00
Дебеляк Стефан 1.00
Дрежак Фелікс 1.00
Філяс Михайло 1.00
Геряк Михайло 1.00
Ільчишин Андрій 1.00
Косс Петро 1.00
Кудера Олекса 1.00
Косоноцький Андрій 1.00
Кулявець Теодор 1.00
Лесняк Гнат 1.00
Лесняк Текля 1.00
Малецький Григорій 1.00
Міскало Дмитро 1.00
Петруха Михайло 1.00
Гупевич Стефан 1.00
Славич Павло 1.00
Сливчак Йосиф 1.00
Стеців Григорій 1.00
Степанич Михайло 1.00
Сорока Микола 1.00
Сенюта Петро 1.00
Українець Микола 1.00
Матвіїв Стефан 1.00
Венгринович Михайло 1.00
Іванцьо Михайло 1.00
Корпіта Григорій 1.00
Пулк Ч. Василь 1.00
Кудера Олекса 1.00
Кичурчак Теодор 1.00

ВІДДІЛ 330.

Тов. Запорожська Січ у Літл Фолс, Н. Й.

Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від части членів проголошено.

Дісланo жертви від членів 17.00

Разом $17.00

Андришин Іван $1.00
Боднар Теодор 1.00
Франкевич Франко 1.00
Конікевич Ілія 1.00
Кифор Дмитро 1.00
Прунько Григорій 1.00
Погорецький Гнат 1.00
Скибінський Франко 1.00
Стрнек Теодор 1.00
Стрнек Гіларій 1.00
Басій Михайло 1.00
Корапишин Максим 1.00
Паламар Микола 1.00
Поцюталюк Данило 1.00
Шваковський Евстахій 1.00
Гавдида Микола 1.00
Голіят Лев 1.00

ВІДДІЛ 363.

Тов. Запорожська Січ в Олієн, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.

Дісланo від членів $8.00

Разом $8.00

Луцишин Олекса $1.00
Непорадний Андрій 1.00
Скробач Іван (ст.) 1.00
Сеник Михайло 1.00
Васьків Стефан 1.00
Базів Дмитро 1.00
Голод Олекса 50
Пилипів Петро 50
Мішанець Дмитро 50
Михалюк Петро 50

ВІДДІЛ 364.

Бр. св. Василія Великого в Клівленд, О.

Жертви з каси відділу і від части членкиць проголошено.

Дісланo жертви з пушок $13.88

Разом $13.88

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Шевченківські Вечерниці.

У вербну неділю, 8. квітня, вечером, відбулися в „Дайтшес Гавз" у Детройт, Миш., Вечерниці, посвячені памяти Незабутнього Кобзаря Тараса Шевченка. У вечерницях брала участь також наша славнозвісна оперова співачка п. Сальомея Крушельницька.

Вечерниці розпочались вступним словом місцевого адвоката Йосифа Чарновського, виголошеним у англійській мові. Гр. Чарновський пояснив коротко, хто був Т. Шевченко, чим він заслужився для українського народу й підніс, що в вечерницях бере участь наша світової слави оперова співачка п. Крушельницька, котра своєю участю хоче не лише віддати належну пошану незабутньому ґенієви України Тарасови Шевченкови, але бажає теж причинитися до здвигнення Йому памятника на вільній американській землі. Опісля мішаний хор відспівав цілком поправно „Заповіт" і „Гамалію". Сольові части Заповіту відспівав місцевий банковий урядник гр. Іван Кузь. Дальше слідувало скрипкове сольо в супроводі фортепяну панни Іванни Козакевич, яка відограла „Син Степу" й „Славянську фантазію". Перша частина концерту закінчилася віддеклямованням „Заповіту" насамперед в українській а опісля в англійській мові. Деклямував поважно й зрозуміло висше згаданий гр. Іван Кузь.

Цілу другу часть концерту заповнили співи гр. С. Крушельницької, якої появу повитала публика довготревалими оплесками. Гр. С. Крушельницька, крім поданих у програмі „Якби мені, мамо, намисто", „Ой в полю садок", „Як почуєш в ночі", „Ой вербо, вербо", Ой нагнувся дуб високий", відспівала ще богато інших пісень в італійській, англійській і інших мовах. Неумовкаючі оплески і численні китиці квітів були нагородою за чудово гарний спів нашої славної співачки.

Трета часть концерту розпочалася промовою судді Й. Мойнигена, Ірляндця, що в коротці представив публиці життя Т. Шевченка й порівнав боротьбу ірляндського й українського народу за свободу. Одним з передових борців за свободу укр. народу був, відповідно до слів судді Мойнигена, Т. Шевченко. Опісля жіночий хор відспівав „Гагілки" й „Весна іде", а мужеський хор „Закувала та сива зазуля й „Видиш, брате, мій". Концерт закінчився промовою місцевого лікаря, д-ра А. Кібзея, який навівши слова Т. Шевченка „Обніміте, брати мої", візвав зібраних до єдности й злуки, висказав бажання, щоби слідуючорічний Шевченківський Концерт випав неґірше від теперішнього й подякував усім тим, що причинились до уладження згаданого концерту.

Гр. С. Крушельницька появилась ще раз на сцені й засівши до фортепяну відограла ще кілька народніх пісень та відспівала на закінчення разом з хором наш народний гимн „Ще не вмерла". На концерті було присутніх около 1500 осіб так, що простора саля „Дайтшес Гавзу" була майже заповнена.

По концерті відбулася Святочна Вечера у тім самім домі, лише в іншій салі. На сій вечері було присутніх около 80 осіб.

Тостмастером підчас вечері був др. А. Кібзей, а промовляли о. Л. Сембратович, гр. І. Кузь, панна Лілліян Різновська з Шикаго, місцевий учитель О. Штик та громадянка Анна Кіптик, яка від місцевого жіноцтва витала гр. С. Крушельницьку. Гр. А. Крушельницька замісць відповіди відспівала одну зі своїх пісень.

Кінцеву промову в часі згаданої вечері виголосив адвокат Й. Чарновський, який дякував комітетовим за їх труди при устроєнню концерту.

Місцевий.